

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
КАТЕДРА СТУДИЈА КРИМИНАЛИТЕТА

**ЗАКОНСКО УРЕЂЕЊЕ СИСТЕМА СЛОБОДНОГ
ПРИСТУПА ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

- ДИПЛОМСКИ РАД -

Ментор:

Проф. др Младен Милошевић

Студент:

Милица Урошевић 348/18

Београд, 2023. година

САДРЖАЈ

УВОД	4
1. СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ.....	5
1.1. Појам и значај информација од јавног значаја	6
1.2. Право на приступ информацијама од јавног значаја	7
1.3. Ограничење права на приступ информацијама од јавног значаја	9
1.4. Поступак приступа информацијама од јавног значаја	10
2. ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА.....	12
3. ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ.....	14
4. ЗАКОН О СЛОБОДНОМ ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА	15
3. ЗАКЉУЧАК	19
4. ЛИТЕРАТУРА.....	21

УВОД

Директни надзор над радом демократски изабраних представника и свих носилаца јавне власти има слободан приступ информацијама од јавног значаја. Демократска друштва почивају на принципу права на слободни приступ информацијама од јавног значаја. У овом раду биће описан појам и значај информација од јавног значаја, затим право на њихов приступ, као и ограничење права на тај приступ и поступак приступа информацијама од јавног значаја. Такође, биће анализиран један посебан независни државни орган, а то је Повереник за информације од јавног значаја, као и заштита података о личности, који су важни у области заштите права и слобода грађана, и законско уређење тих података.

Основни циљ рада јесте анализа карактеристика слободног приступа информацијама од јавног значаја. Пре свега се говори о праву на слободан приступ информацијама од јавног значаја који је регулисан Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја и о праву на заштиту података о личности регулисаним Законом о заштити података. Право на приступ информацијама од јавног значаја доприноси поштовању људских права и слобода, смањује ризик од појаве корупције и лошег понашања, директно утиче на транспарентност и одговорност у раду, то право не сме постати неограничено право. Слобода јавног информисања представља људско право које обухвата право на истиниту и објективну информацију, као и право да се јавно критикују и траже објашњења у односу на конкретне поступке и акте власти и других јавних субјеката. Слободан приступ информацијама од јавног значаја представља услов за ефикасно и квалитетно коришћење свих људских права и слобода грађана. Право на информацију представља природно право које никоме не може бити ускраћено, право људи да знају шта се дешава у друштву и да им буду доступне информације од којих зависи њихово политичко и државно окружење, њихова будућност и просперитет сложеног социјалног система.

1. СЛОБОДАН ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Слободан приступ информацијама од јавног значаја се најчешће одређује као право сваког човека да од носиоца власти тражи и добије информације које су од јавног интереса, како би се на адекватан начин омогућио увид у поступање оних субјеката којима су грађани на демократским изборима поклонили поверење да у њихово име врше функцију власти. Развој права на приступ информацијама од јавног значаја започео је јачањем институција цивилног друштва у развијеним државама, а нешто касније, је започела снажна активност и притисак од стране цивилног друштва да се праву на приступ информацијама од јавног значаја пружи и уставноправна заштита. Усвајањем Устава 2006. године¹, Република Србија је остварила могућност да овом праву обезбеди већи степен трајности и стабилности. Међутим, ово право унето је у текст Устава иако је Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја² проглашен за свеобухватнији закон у овој области, Република Србија и даље остаје предмет бројних осуда од стране земаља чланица ЕУ и цивилног друштва (Лазић и Драгић, 2021:155).

Право на приступ информацијама од јавног значаја настало је као резултат рада и притиска организација цивилног друштва. Овај приступ треба да допринесе поштовању људских права и слобода, да смањи ризик од појаве корупције и неприкладног понашања. У Републици Србији, усвајањем Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја 2004. године, отворена је могућност за нови вид контроле органа јавне власти, пружена је и могућност активног учешћа грађана у усмеравању јавних политика кроз праћење, предлагање и изношење ставова (Вучковић, 2010:56).

¹ Устав Републике Србије, „Сл. гласник РС”, бр. 98/2006 и 115/2021.

² Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја. „Сл. гласник РС”, број 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021.

Од усвајања Закона до данас, предузете су бројне мере од локалног до републичког нивоа да се путем конференција за медије, јавних саопштења и веб-портала јавност обавештава о свим активностима које спроводе органи јавних власти. Поред тога, када се говори о захтевима за приступ информацијама од јавног значаја примећује се да су они оријентисани на питања поступања органа приликом вршења власти. Међутим, јако је важно нагласити да се у свакој јединици локалне самоуправе запослени и овлашћена лица за пружање информација од јавног значаја сусрећу са ситуацијама које се могу односити на злоупотребу права на слободан приступ информацијама од јавног значаја (Лазић и Драгић, 2021:157).

1.1. Појам и значај информација од јавног значаја

Информација од јавног значаја подразумева сваку ону информацију о којој јавност има интерес да зна, док према Закону о слободном приступу информацијама од јавног значаја, информација од јавног значаја је она информација којом располаже орган јавне власти, настала у вези са радом органа јавне власти и која је садржана у одређеном документу, и односи се на све оно о чему јавност има оправдан интерес да зна („Сл. гласник РС“, број 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021).

Поред органа јавне власти, носиоци обавезе да обезбеде слободан приступ информацијама од јавног значаја могу имати и приватна лица или предузећа у одређеним случајевима. Информација од јавног значаја треба да припадне свим грађанима, због тога што има јавни значај. Она треба да одговори на питање на шта се односи информација од јавног значаја о чему јавност има оправдан разлог да зна. С тим, може се закључити да постоје два битна елемента на основу којих могу успешно да се препознају информације од јавног значаја, а то је да је она информација којом располаже орган јавне власти или друга лица, и то је информација за коју јавност има оправдани интерес да зна (Вучковић, 2010:76).

У случају да јавност нема приступ одређеној информацији, орган јавне власти је дужан да образложи своје решење. Ово се углавном дешава када информација има ограничен приступ у војсци или где се јавља интерес безбедности земље, као и други приватни интереси (Вучковић, 2010:77).

У савременом друштву, значајна улога информација је утицала на однос државе према различитим врстама информација и података који се користе у свакодневним пословним и приватним односима. Одређене категорије информација уређене су уставним нормама, док друге представљају предмет законске регулативе, због тога што их Устав Републике Србије не познаје јасно у том облику. Такође, једна од могућих класификација информација у домаћем правном систему заснива се на томе да ли је поједина категорија предвиђена Уставом или није, што омогућава лакше сналажење и рангирање значаја појединих категорија информација (Јовановић и Андоновић, 2019:123).

1.2. Право на приступ информацијама од јавног значаја

Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја последњих година се постепено афирмисао као посебно право. Ово право је настало као резултат развоја схватања о суштини и улози савремене правне државе и демократије, у којој је грађанин активан субјект у управљању друштвеним процесима. Такође, право на слободан приступ информацијама од јавног значаја се потврдило као незаменљиво средство за вршење контроле јавности над радом власти. Данас је оно инкорпорирано у више значајних међународних докумената, а присутно је у правним системима многих земаља света укључујући и Републику Србију. Ово право представља основно људско право и услов остваривања осталих права и слобода. Са њим су у нераскидивој вези право на информисање, бирачко право, слобода мишљења, и друга права (Шабић, 2021:256).

Његова улога је дошла до изражаја када је технолошки развој почео да напредује, а друштво је из индустријске фазе прешло у информациону. Оно се састоји од четири права:

- Право тражиоца да му буде саопштено да ли је органу јавне власти информација доступна,
- Право тражиоца да му се информација од јавног значаја учини доступном,
- Право тражиоца да уз плаћање накнаде добије копију документа који садржи тражену информацију,
- Право тражиоца да му се копија документа уз плаћање накнаде пошаље на адресу поштом, електронским путем или на неки други начин (Кијевчанин, 2020:134).

На ово право има свако лице, без обзира које је расе, пола, националне или етичке припадности. Право може бити и ограничено или искључено под условом испуњења одређених законских претпоставки. Поступак за остваривање права на слободан приступ информацијама од јавног значаја покреће се подношењем захтева службеном лицу органа јавне власти који располаже том информацијом. Захтев се може поднети усмено или писмено. Усмени захтев се саопштава на записник који води овлашћено лице органа јавне власти, док се писмени захтев подноси попуњавањем обрасца који је унапред припремљен (Кијевчанин, 2020:135). Право на слободан приступ информацијама представља слободу приступа информацијама које се налазе у поседу јавних органа и настало је из слободе мишљења и изражавања, да би се данас формирало као самостално људско право. Оно је од суштинског значаја за контролу рада органа власти од стране грађана и основ је отворености и транспарентности рада и поступања носиоца јавне власти. Ово право никоме не може бити ускраћено, то је активно, а не пасивно право, које захтева активан приступ према свим органима и организацијама који располажу информацијама (Вучковић, 2010:87).

Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја не подразумева само средство контроле сваке јавне власти, већ је и услов за ефикасно коришћење и остваривање других људских права и слобода. Грађанин се од објекта претвара у субјекат политичког процеса и демократе, који одговорно учествује у јавним пословима. Тако грађани и јавност постају власт¹ која има задатак да директно контролише органе и појединце који су добили поверење од грађана на последњим демократским изборима. Због тога је ово право неопходан предуслов за процес демократизације и употпуњавање гарантовања људских права. Признавање права на слободан приступ информацијама представља кључни предуслов за трансформацију управе од органа власти до јавне службе (Вучковић, 2010:88).

1.3. Ограничење права на приступ информацијама од јавног значаја

У Републици Србији у свим законодавствима предвиђени су случајеви када се право на приступ информацијама од јавног значаја може ограничити. Ово је изузетак и то када дође до угрожавања одређених друштвених и појединачних интереса људских права. Такође, није довољно да само орган власти утврди да би се чињењем информације доступном јавности дошло до повреде одређених интереса, већ је неопходно да се спроведе тест јавног интереса, како би се оправдало ограничење права на приступ информацији која је од јавног значаја. С тим, Република Србија све изузетке третира као релативне и подложне тесту јавног интереса. Тест јавног интереса служи за балансирање права на приступ информацијама од јавног значаја и супротстављених интереса који су законом предвиђени као потенцијално важнији од права на приступ информацијама од јавног значаја. Поред теста јавног интереса, при ограничењу права на приступ информацијама од јавног значаја спомињу се и троделни тест, тест штете и тест пропорционалности. Међутим, Закон не садржи тест јавног интереса, већ садржи само његову квази варијанту (Безбрадица и Марковић, 2022:278).

Право на слободан приступ информацијама нема свој апсолутни карактер. За то постоје одређени разлози који доводе до тога да оно услед постојања тих разлога може бити ограничено или ускраћено у потпуности. Иако се ти разлози за ограничење могу разумети и оправдати, ипак је потребно адекватно заштити ово људско право. Органи јавне власти понекад настоје да ускрате документа за која сматрају да је боље да остану тајна него да се објаве јавности. Да би ограничења права на приступ информацијама била легална, морају се прописати законом. Поред тога, информације се могу поделити на две основне категорије:

- Доступне информације (којима је приступ слободан, али уз прописивање ограничења приступа),
- Недоступне информације (којима приступ није дозвољен, али уз посебно уређивање могућности приступа у појединим случајевима) (Савовић, 2014:144).

1.4. Поступак приступа информацијама од јавног значаја

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности о коме ће бити више речи у даљем делу текста, има своје две улоге. Прва се тиче опсега послова и услуга које су усмерене ка могућности приступа информацијама од јавног значаја, док друга улога има за циљ заштиту посебног круга података. Обе улоге имају за циљ уређење и контролу података који су доступни или се обрађују ка постизању квалитетнијег и бољег живота у заједници. На терену приступа информацијама, услуге које Повереник има усмерене су ка бољем информисању грађана, и то у циљу контроле јавне власти. С циљем бољег сагледавања улоге и развијања контролних механизма према јавној власти, у Републици Србији то је донело потребу за уређењем приступа информацијама које су од јавног значаја. У Републици Србији, приступ информацијама од јавног значаја уређен је Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја (Ивковић, 2021:97).

Приступ информацијама као позитивно правна категорија у нормативном погледу има своју националну и међународну димензију. Основни извор сазнања о праву на приступ информацијама јесу Устав и Закон о слободном приступу информација од јавног значаја Републике Србије. Такође, у циљу развоја правних механизма ка доступности информација од јавног значаја, прописано је да свако лице има право на приступ подацима који су у поседу државних органа и организација којима су поверена јавна овлашћења, све у складу са законом. Док је Уставом Републике Србије постављен основ да се законски уреди област приступа јавним информацијама. Област приступа информација усмерена је и на Архуску конвенцију, која уређује специфична област приступа подацима, са циљем заштите животне средине. Основне одлике ове конвенције су право на приступ информацијама о животној средини (Ивковић, 2021:98).

2. ПОВЕРЕНИК ЗА ИНФОРМАЦИЈЕ ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Повереник за информације од јавног значаја представља независан и самосталан државни орган који је у српски правни систем установљен Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја из 2004. године. Доношењем Закона о заштити података о личности³ 2009. године, надлежности Повереника су проширене, а са њим и промене које је донео. Народна скупштина бира Повереника већином гласова свих народних посланика, на предлог одбора надлежног за информисање. Седиште Повереникасе налази у Београду. Он се бира на период од седам година, уз могућност реизбора. Његову функцију може обављати лице које је стручно у области заштите и унапређења људских права, испуњава услове за рад у државним органима, завршило је правни факултет и има најмање десет година радног искуства. Такође, Повереник не може бити лице које обавља функцију или је запослено у другом државном органу или политичкој странци. Дужност Повереника може престати:

- Истеком мандата,
- На лични захтев,
- Кад наврши шездесет пет година живота,
- Разрешењем.

Разрешење дужности Повереника се дешава ако је он осуђен за кривично дело на казну затвора, ако трајно изгуби радну способност, ако обавља функцију или је запослен у другом државном органу или политичкој странци, ако изгуби држављанство или ако несавесно обавља посао. Поступак за разрешење се покреће на иницијативу једне трећине народних посланика, а одлуку доноси Народна скупштина. Он се не може позвати на одговорност за мишљење које је изнео или предлог који је дао у вршењу своје надлежности (Кијевчанин, 2020:167).

³ Закон о заштити података о личности, „Сл. гласник РС“, број 87/2018.

Повереник има свог заменика кога такође бира Народна скупштина, на предлог Повереника. Заменик обавља дужности у случају да Повереник није у могућности, у случају смрти, истека мандата, разрешења и слично. Поверенику у раду помаже и стручна служба, чији састав бира лично. Финансијска средства која су неопходна добијају се из државног буџета. Такође, он је дужан да поднесе Народној скупштини годишњи извештај о својим и радњама органа власти. По потреби може подносити и друге извештаје, односно јавне документе (Кијевчанин, 2020:168).

3. ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ

Подаци о личности представљају значајнију категорију података у области права, будући да се њима штити приватност грађана. Заштита података о личности обезбеђује се сваком физичком лицу. Послове заштите обавља Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Према Закону о заштити података о личности, да би један податак представљао податак о личности, он се мора односити на неки јединствени елемент већ одређеног или одредивог физичког лица, а то значи да се подаци о личности не односе на правна лица („Сл. гласник РС“, број 87/2018). Подаци о личности су предмет Устава и посебне законске регулативе будући да имају велики друштвени значај и посебно људско право на заштиту личних података, а чији су основни предмет заштите управо подаци о личности. Њиховом злоупотребом може доћи до различитих штетних последица, па лица која их користе морају предвидети посебне мере заштите приликом њиховог коришћења, морају имати и одговарајући правни основ прикупљања и одређену сврху због које користе личне податке. Подаци о личности користе се свакодневно у приватном и јавном сектору. Они представљају једну од најбројнијих категорија података и њихова заштита је неминовна (Јовановић и Андоновић, 2019:147).

Последњих година, област заштите података о личности има посебан значај када развој технологија и информатичког друштва није испраћен адекватним правним регулативама и механизмима. Улога Повереника је од изузетне важности за очување корпуса људских права на приватност и едукацију обрађивача, руковооца и грађана. Повереник знатно утиче на коришћење података запослених у органима управе и на тај начин својим услугама доприноси бољој превенцији евентуалних злоупотреба тих података (Ивковић, 2021:122).

4. ЗАКОН О СЛОБОДНОМ ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА ОД ЈАВНОГ ЗНАЧАЈА

Право на слободан приступ информацијама представља посебно људско право које произлази из основних принципа садржаних у најзначајнијим документима о људским правима, под којим се подразумева право сваког да од носиоца власти тражи, али и право да добије релевантне информације од јавног значаја (Вучковић, 2014:111). Народна скупштина Републике Србије је 2004. године, усвојила Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја, и тиме створила основне нормативне претпоставке за остварење циљева који су од значаја за даљи ток транзиције. Овај Закон садржи и нормативне претпоставке за делотворну контролу рада државних органа од стране грађана, као и за ефикасно супротстављање злоупотребама и корупцији. Слобода приступа информацијама изводи се кроз члан 46. Устава („Сл. гласник РС”, бр. 98/2006 и 115/2021).

Поред доступности информација од јавног значаја, нормативна регулатива обухвата и прописе који су донети на нивоу законских и подзаконских аката. У том смислу донет је велики број прописа који уређују област приступа информацијама. Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја се уређује право на приступ информацијама којима располажу органи јавне власти, у циљу остварења и заштите интереса јавности да зна и остварења отвореног друштва. Такође, овим законом се успоставља Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности као орган који је независан у вршењу своје надлежности. Када је реч о Закону о заштити података о личности, њиме се уређују услови за прикупљање и обраду података о личности, права лица и заштита права лица чији се подаци прикупљају и обрађују, и слично (Лазич и Драгић, 2021:164).

Законом о тајности података се уређује јединствен систем одређивања и заштите тајних података који су од интереса за националну и јавну безбедност, одбрану, унутрашње и спољне послове, заштите страних тајних података, приступ тајним подацима и престанак њихове тајности, надлежност органа и надзор над спровођењем овог закона, као и одговорност за неизвршавање обавеза из овог закона и друга питања од значаја за заштиту тајности података Републике Србије.⁴ За приступ тајним подацима су утврђени услови издавање сетификата којим се утврђује доступан степен тајности уз безбедносну проверу (Стајић, 2015:370). У Републици Србији је овим Законом уређен јединствен систем одређивања и заштите тајних података, и њиме су донете бројне уредбе којима се додатно уређују питања која регулише закон, односно начин и поступак означавања тајности података, заштита тајних података у информационим системима, сертификати за приступ тајним подацима, вођење евиденција и надзор над поступањем са тајним подацима, као и безбедносна заштита лица и објеката. Такође, треба нагласити да су након усвајања Закона о тајности података у употреби и остали термини за означавање степена тајности попут војне и службене тајне и слично (Лазичић и Драгић, 2021:165).

Поред Закона о тајности података, Законом о јавном информисању и медијима уређује се право на јавно информисање као право на слободу изражавања мишљења, права и обавезе учесника у процесу јавног информисања. Ово право обухвата слободу изражавања мисли, слободу прикупљања, истраживања, објављивања и ширења идеја, информација и мишљења, слободу штампања, производње и емитовања радио и телевизијског програма, информација и мишљења, као и слободу оснивања правних лица која се баве јавним информисањем.⁵

⁴ Закон о тајности података, „Сл. Гласник РС“, бр. 104/2009.

⁵ Закон о јавном информисању и медијима, „Сл. Гласник РС“, бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016-аутентично тумачење.

Што се тиче уставноправног оквира, Република Србија Уставним нормирањем права на слободан приступ информацијама од јавног значаја се уврстила у ред земаља са високим степеном доступности информација од јавног значаја. Према члану 51, Устава Републике Србије право на приступ информацијама органа јавне власти постало је уставно право, а то пре свега значи да се на тај начин утврђује основ за његову законску примену. Устав гарантује право на обавештеност, које подразумева право на истинито, потпуно и благовремено обавештавање грађана о питањима од јавног значаја (*Члан 51, Устава Републике Србије*). Слобода информисања садржи читав низ грађанских права као што је слобода мисли, слобода изражавања, слобода штампе и других облика јавног обавештавања, право на информацију, право да се буде обавештен и право да се захтева информација, као и право да се тражи објашњење за доношење одлука државних органа, и слично (Савовић, 2014:65).

Међутим, да би примена законских прописа била ефикасна, потребно је да закон буде јасан и прецизан, са јасно дефинисаним правима и обавезама посебно у делу остваривања и заштите права на приступ информацијама. Управо тако се могу остварити шири политички циљеви, односно убрзавање процеса демократског развоја, јачање кохезије између грађана и институција власти и допринос борби против корупције. Помоћу закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја проширује се слобода информисања и употпуњују односи људских права, то омогућава да грађани дођу до информација од којих зависи формирање њихове суверене политичке воље. Међутим, треба поменути законе у области безбедности, којима се ограничава или укида право на приступ одређеним јавним информацијама, и то из разлога одбране земље, очувања националне безбедности, чувања војне или државне тајне, и слично. У информације до којих се мора доћи брже него до осталих информација спадају информације о угрожавању и заштити животне средине, живота и здравља људи. То је регулисано законима о заштити животне средине, који садрже право на приступ овим информацијама (Лазих и Драгић, 2021:161).

Поред тога, постоје и закони о архивама који регулишу право на приступ информацијама, који се налазе у архивама органа јавне власти, а које су често квалификоване као тајна, садрже податке о личности, који су садржани у службеним документацијама (Вучковић, 2010). Када је дошло до усвајања Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја тада је поднет велики број захтева за приступ информацијама Безбедносно-информативној, Војнобезбедносној агенцији и Министарству одбране. Међутим, рад ових агенција и органа био је веома често предмет критике Повереника (Лазих и Драгић, 2021:162).

3. ЗАКЉУЧАК

У демократском друштву, остваривање права и слободе би требало да се дешава спонтано, а њихова заштита да буде изузетак који се отклања ефикасно. Грађани су ти који су важни у настајању државе и без њих ништа не би постојало. У раду је анализирано законско уређење система слободног приступа информацијама од јавног значаја у Републици Србији, Повереник и заштита података од личности. Слободан приступ информацијама је од непосредног значаја за формирање ставова о битним државним питањима и њихову контролу споровођења на који грађани и јавност остварују увид у рад органа власти. На основу изнетих чињеница у раду, описан је појам и значај информација од јавног значаја којом располаже орган јавне власти, коју јавност оправдано има интерес да зна.

Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја представља универзално право физичког и правног лица да сазна информације од јавног значаја које се налазе у поседу органа власти. Право на доступност информацијама од јавног значаја је гарантовано Уставом Републике Србије и Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, али и другим законима. Приступ органима јавне власти је отворен за грађане. Право на слободан приступ информацијама је од изузетног значаја за функционисање савременог друштва данашњице. Његовом анализом откривене су правне празнине које је систем Републике Србије попунио доношењем правних прописа, попут Закона о заштити података о личности и Закона о тајности података који су анализирани у раду. Свакако да се овај рад ослања највише на предност Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја због тога што је он једини који регулише ову материју. Данас овај Закон представља инструмент за контролу јавности над радом власти, која има задатак да на ту потребу одговори на адекватан начин.

У раду је било речи и о Поверенику за информације од јавног значаја који представља један самосталан државни орган који је установљен Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја, кога бира Народна скупштина. Може се закључити да право на слободан приступ информацијама од јавног значаја не може имати примат у односу на друга штићена људска права и слободе, већ је потребно донети Закон о изменама и допунама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, без обзира што се за овај закон сматра да је један од најбољих законских решења у овој области. С тим, неопходно је донети и одговарајућа законска решења којим би одређени подаци уживали апсолутну и неограничену тајност, а у циљу заштите права и слобода лица чији се подаци штите. Како би се постојећи закони у области информација од јавног значаја спроводили, морају бити успостављене јасне процедуре и утврђен однос између нормативног и стварног у органима јавних власти. Полазећи од права која су одређеним законским нормама дата јавности, потребно је увести одговорност за његов рад и његово поступање.

4. ЛИТЕРАТУРА

- Безбрадица, А. и Марковић, В. (2022). Тест(ови) балансирања и ограничење права на приступ информацијама од јавног значаја у српском праву. Београд: Институт за упоредно право Београд. Преузето 01.10.2023. са: <http://ricl.iup.rs/883/1/2022%20-%20KM%20Naucna%20konferencija%20-%20Bezbradica%2C%20Markovi%C4%87.pdf>
- Вучковић, Ј. (2010). Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја. Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу-Правни факултет. Преузето 25.06.2023. са: <http://www.prafak.ni.ac.rs/files/zbornik/sadrzaj/zbornici/z54/11z54.pdf>
- Ивковић, Н. (2021). Услуге повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности. Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу-Правни факултет. Преузето 27.06.2023. са: <https://scidar.kg.ac.rs/bitstream/123456789/14600/1/18%20%20Zbornik-19-1082-729-742.pdf>
- Јовановић, З. и Андоновић, С. (2019). Врсте информација и података у јавном праву Републике Србије. Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу-Правни факултет. Преузето 27.06.2023. са: <http://ricl.iup.rs/352/1/2020%20-%20ZPLRS%20-%20Jovanovi%C4%87%2C%20Andonovi%C4%87.pdf>
- Кијевчанин, Р. (2020). Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја. Крагујевац: Универзитет у Крагујевцу-Правни факултет. Преузето 28.06.2023. са: <https://scidar.kg.ac.rs/bitstream/123456789/14122/2/gpXII-1-2021-1-Kijevcanin.pdf>
- Лазић, Р. и Драгић, Ј. (2021). Слободни приступ информацијама од јавног значаја у теорији и пракси у Републици Србији. Београд: Факултет за дипломатију и безбедност. Преузето 28.06.2023. са: <https://aseestant.ceon.rs/index.php/socpreg/article/view/34435/19513>

- Савовић, Д. (2014). Доступност информацијама од јавног значаја у правнополитичком систему Републике Србије. (Докторска дисертација). Београд: Мегатренд Универзитет- Факултет за право, јавну управу и безбедност. Преузето 28.06.2023. са: <https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/id/61725/Doktorat.pdf>
- Стајић, Љ., (2015). Основи система безбедности. Нови Сад: Универзитет у Новом Саду-Правни факултет у Новом Саду.
- Шабић, Р. (2021). Право на слободан приступ информацијама од јавног значаја. Београд: ВСВР. Преузето 27.06.2023. са: <https://bezbednost.org/wp-content/uploads/2021/05/Pravo-na-slobodan-pristup-informacijama-od-javnog-znacaja.pdf>

Правни прописи:

- Закон о заштити података о личности, „Сл. гласник РС“, број 87/2018.
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја. „Сл. гласник РС“, број 120/2004, 54/2007, 104/2009, 36/2010 и 105/2021.
- Закон о тајности података, „Сл. Гласник РС“, бр. 104/2009.
- Устав Републике Србије, „Сл. гласник РС“, бр. 98/2006 и 115/2021.
- Закон о јавном информисању и медијима, „Сл. Гласник РС“, бр. 83/2014, 58/2015 и 12/2016- аутентично тумачење.

ИЗЈАВА О АКАДЕМСКОЈ ЧЕСТИТОСТИ

Изјављујем да сам у приложеном раду поштовао/ла сва правила о академској честитости.

Овај писани рад резултат је искључиво мог личног рада, темељи се на мојим истражиањима и ослања се на наведену литературу.

У Београду, дана _____ године.

Потпис студента:
